

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Estado, frontera y ciudadanía. El Septentrión entre el Antiguo Regimen y la formación de la nación mexicana

Domínguez Rascón, A.

Citation

Domínguez Rascón, A. (2013, September 19). *Estado, frontera y ciudadanía. El Septentrión entre el Antiguo Regimen y la formación de la nación mexicana*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/21793>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/21793>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/21793> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Domínguez Rascón, Alonso

Title: Estado, frontera y ciudadanía : el septentrión entre el antiguo régimen y la formación de la nación Mexicana

Issue Date: 2013-09-19

STAAT, GRENS EN BURGERSCHAP
HET NOORDEN TUSSEN ANCIËN RÉGIME
EN VORMING VAN DE MEXICAANSE NATIE

Alonso Domínguez Rascón

Samenvatting

De voorliggende studie heeft als werkgebied de huidige deelstaat Chihuahua van de Mexicaanse republiek. Gedurende de koloniale tijd was Chihuahua deel van de provincie Nueva Vizcaya. Die provincie maakte met andere administratieve eenheden deel uit van een territoriaal conglomeraat dat de Provincias Internas heette. Alle noordelijke staten van Mexico maakten deel uit van deze territoriale eenheid (Sonora, Sinaloa, Durango, Coahuila, Nuevo León, Tamaulipas en Chihuahua). Dat gold ook voor de huidige Amerikaanse staten Californië, Arizona, New Mexico en Texas. Hoewel deze studie zich vooral richt op Chihuahua en Nueva Vizcaya (de provincie waar Chihuahua zich van afscheidde), is deze provincie nauw verbonden met het gehele territoriaal conglomeraat van de *Provincias Internas*. Al deze provincies hebben een aantal kenmerken gemeen: Het zijn grensstaten met vele *misiones* (missiestaties) en *presidios* (garnizoensplaatsen) en ze onderscheidden zich van het totaal aan Spaans-Amerikaanse gebieden door een uitermate precair bestaan. Bovendien maakten ze deel uit van een administratieve en militaire eenheid die de *comandancia general* werd genoemd. Voor het bereiken van een grotere thematische diepte was het ten enenmale nodig om het territoriale en politieke geheel waarvan Chihuahua deel uitmaakte in het onderzoek te betrekken.

De vraag die ten grondslag ligt aan deze studie en de structuur van dit proefschrift is de volgende: Waarom is de huidige deelstaat Chihuahua ermee akkoord gegaan om deel te gaan uitmaken van de Mexicaanse Federatie? De antecedenten van het tot stand komen van de Mexicaanse natie onder een federaal systeem zijn verklaard op basis van de koloniale territoriale indelingen. Hira de Gortari heeft dit gedaan op basis van de laat-koloniale *intendencia*. Nettie Lee Benson had al eerder de essentie van het tot stand komen van het federalisme toegeschreven aan de *diputaciones*

provinciales (provinciale staten). Voor Antonio Annino waren het de lokale oligarchieën die met hun *ayuntamientos* (gemeenteraden) het inter-oligarchische pact onderschreven om de natie de vorm te geven van een federatie. Maar deze studie zal de bovengenoemde vraag benaderen vanuit een ander focus dat wel dicht staat bij het inter-oligarchisch pact, maar het provinciaal streven naar autonomie als centraal verklarende element stelt. Het gaat uit van de stelling dat de problemen van politiek-territoriale articulatie aan de opkomst ervan hebben bijgedragen. De in de gemeenteraden verankerde lokale oligarchieën hebben verbitterde conflicten uitgevochten om hun stedelijke centra tot hoofdsteden en zetels van de lokale machten te promoveren. Dat heeft de territoriale fragmentatie in hoge mate bepaald.

De historiografie heeft, in het algemeen, in de studies van de integratie van de Mexicaanse natie 1821 als vertrekpunt genomen, het jaar waarin de onafhankelijkheid werd geproclameerd.. Hetzelfde gebeurde met de studies van de onafhankelijkheid die 1810 als vertrekpunt hebben, het jaar van de *Insurgencia*, de opstand. Deze momenten in de tijd blijken stevige grenzen die in de geschiedschrijving moeilijk te passeren zijn. Maar om een dieper gaande analyse te maken van de vorming van de staat Chihuahua zullen we over deze grenzen heen moeten. Daarom zullen we uitgaan van twee fundamentele gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan in 1767 in Spanje en die bepalend zijn geweest voor het Spaans-Amerikaanse geheel en in het bijzonder voor het Noorden ervan. Dat betreft de uitzetting van de Jezuïeten en het kolonisatie project van de Sierra Morena in Spanje dat ook in de Provincias Internas werd uitgevoerd. Het eerste werd direct uitgevoerd door de visitador-general José de Gálvez. Het tweede project werd uitgevoerd door de Galvéz en andere belangrijke Bourbonse functionarissen zoals Teodoro de Croix, en Felipe Neve. De tijdsboog eindigt in 1830 ook met twee fundamentele gebeurtenissen: de uitzetting van de Spanjaarden en het verbod op de geheime genootschappen. Dan is het federale pact al onderschreven, maar de federalistische politiek-territoriale articulatie wordt betwist door degenen die stredden voor een centralistische vorm van articulatie.

We zijn met Horst Pietschmann van mening dat het grote conflict tussen de centralistisch ingestelde onder-koninklijke autoriteiten en de provinciale autoriteiten het koloniale voorspel vormden van de acute en complexe problematiek die de

onafhankelijke staat van de negentiende eeuw beheerst: centralisme of federalisme. Voor het Noorden is deze problematiek weinig bestudeerd voor wat betreft de antecedenten ervan die al in het Ancièn Regime waren ontstaan, maar die van wezenlijk belang zijn voor begrip van het Mexicaanse liberalisme. Juist Pietschmann geeft als voorbeeld het *virreinato* (onderkoningchap) dat er op uit was om de autonomie van de comandancia general van de *Provincias Internas* te ondermijnen. Het door Pietschmann geponeerde lijkt ons cruciaal om de aard te kunnen verklaren van de staat, die de territoriale oligarchieën in de loop der tijd hadden gevormd door concessies, maar ook door haar zin door te drijven en conflict.

Een van de meest relevante debatten met betrekking tot het tijdperk van de onafhankelijkheid betreft de mate van territoriaal-politieke articulatie in het Spaanse imperium en haar koloniën. Volgens Estrada Michel bevond Spanje zich aan het einde van het Ancièn Regime in een situatie van besluiteloosheid met betrekking tot de territoriale inrichting. Naar beneden toe bleek dit probleem ook te gelden voor de “koloniën en rijken” die deel uitmaakten van het imperium. Timothy E. Anna bevestigt dat bij het uitbreken van de onafhankelijkheidsstrijd de onderkoning aan het hoofd stond van een losse collectie van politieke jurisdicties. In essentie was het koloniaal regime een delicate oefening in evenwicht. De sociale spanningen en de aspiraties in de richting van autonomie vormden het centrale deel van het proces naar onafhankelijkheid. In de ogen van verschillende onderzoekers genereerde het hierboven genoemde een territoriaal panorama dat confuus was en niet goed afgebakend. Zij zien in de vorming van de intendencias een serieuze poging van de Monarchie om deze problematiek op te lossen. Maar een andere groep van onderzoekers weerspreekt dit en stelt dat de intendencia deze doeleinden niet had. Zij bevestigen, aangevoerd door Beatriz Rojas, dat de territoriale indeling van Nieuw Spanje met meer perfectie en meer zorgvuldigheid was opgezet dan men eerder had gedacht. In die zin deden de intendencias niet meer dan het al bestaande territoriale systeem meer geschikt maken en versterken.

In het eerste hoofdstuk bekijken we het Spaanse kolonisatieproject dat gebaseerd was op de verlichte en rationalistische begrippen en dat het Sierra Morena project als model nam voor de bevolking van het Noorden. Een van de voornaamste doelen van dit project was het scheppen van de kleine

eigenaar en als zodanig een antecedent van de liberale ideologie van de negentiende eeuw. De historica Josefina Vázquez kwam tot de stelling dat een van de aspiraties van Karel III was om het platteland te hervormen met als doel Spanje te veranderen in een land van kleine eigenerfde boeren. Ze wees ook op het belang om er achter te komen of men ooit in overweging had genomen om dit project op de een of andere manier in Las Indias door te voeren. Alle studies over de kolonisatie van het Noorden hebben tot nog toe een lokaal of een Amerikaans focus gehad. Met andere woorden, men heeft zich nooit verdiept in de ideologische aspecten en de actieve kolonisatiepolitiek die uitging van de metropoli. Wij nemen aan dat dit zo was omdat men zich had gefocust op de politieke aspecten van expansie en consolidatie van het Spaanse imperium en de onder de Habsburgers tot stand gekomen orde. Het regiem van de Bourbons werd in feite gezien als een continuïteit van het voorgaande, terwijl de ideologische aspecten volkomen verschilden van de voorafgaande orde. Een van de duidelijkste bijdragen van deze studie is het diepgaand onderzoek naar, en het definiëren van het Sierra Morena project als een Bourbons paradigma, niet alleen van kolonisatie, maar ook van de nieuwe maatschappij die men wilde construeren.

Onder het schild van dit paradigma van de Sierra Morena, hebben ‘Verlichten’ als Gálvez, Croix, Neve en Borica datgene geschetst wat in het vervolg vorm zou geven aan een echt verlicht Bourbons programma in de aan de grens liggende Provincias Internas. De schepping van de kleine eigenaar, burger en soldaat, zou het ideale subject zijn van het grensgebied en de vestiging van kolonies zou hiervoor het voornaamste instrument zijn. Voor deze Verlichten had het koloniseren van de grens niet als doel het evangeliseren, maar de consolidatie van de macht van de Staat. Dat betekende aanwezig zijn om een politieke, economisch en sociale dominantie op te leggen. Dit bracht ook met zich mee een agrarische politiek, een agrarisch regime, een statuut voor bevolking en een nieuwe ordening van de noordelijke maatschappij. De kolonies werden het nieuwe structurerende en integrerende element van de maatschappij aan de grens.

De nieuwe kolonies waren multi-etnisch. Maar het incorporeren van de Indianen in deze kolonies betekende géén herwaardering, maar diende om hen effectief tot onderdanen van de koning te maken. Iets wat lijkt op een duidelijke manifestatie van het zoeken naar sociale gelijkheid was in feite niet meer dan

de uitdrukking van het rationalisme dat in deze mensen slechts krachten zag ten dienst van de Staat. Op langere termijn werden deze kolonies de mengkroes die het vermenging en het verspaans van de Indianen in de dominante maatschappij bevorderde.

In het tweede hoofdstuk wordt nagegaan hoe de clan Gálvez-Croix zich vestigt als machtsgroep. Deze clan voert in het Noorden een serie hervormingen uit en stelt de comandancia general de las Provincias Internas in als instrument voor de militarisering van de grens. Bovendien zijn alle pogingen van de comandantes generales erop gericht voor het Noorden een steviger definitie en institutionalisering als politiek-territoriale eenheid te verkrijgen. Het verlichte Bourbonse programma organiseert de milities en maakt van het subject uit het grensgebied door schenking van land een boer-milicien. Het tweede hoofdstuk analyseert ook de ruimtelijke perceptie van wat in de noordelijke samenleving de grens is.

Dit hoofdstuk voegt zich bij het debat over de problematiek van het Noorden als grens en het zoeken naar haar institutionele definitie. Voor Mexicaanse en Amerikaanse onderzoekers is dit gebied van speciaal belang geweest. De Amerikanen zijn er in geslaagd om historiografische stromingen en scholen te ontwikkelen en te consolideren met betrekking tot het gebied dat nu het zuidwestelijke grensgebied is van de Verenigde Staten. Maar voor het Nieuw-Spaanse deel van dit gebied bestaat een dergelijke karakterisering nog niet en daartoe wil dit hoofdstuk een bijdrage leveren.

De term grens heeft in de noordelijke samenleving meerdere betekenissen. De manier waarop die wordt gebruikt laat ons een gerelativeerd en pluriform begrip zien, vandaar dat men ook niet spreekt van grens, maar van grenzen. De Bourbonse functionarissen streefden er naar om de grenzen te elimineren en een echte grens te vestigen als belangrijkste element in de ruimtelijke definitie van het Noorden. Een linie van presidios, garnizoensplaatsen om de grens van zee tot zee af te grendelen, werd weliswaar gezien als een zuiver militaire actie, maar het grootste belang ervan had vooral te maken met de definitie van een geografische en sociale ruimte. Vandaar dat men met de linie van presidios van grenzen overging naar een tweeledige grens: een externe en een interne grens. Met de eerste term werd het land bedoeld ten noorden van de linie van presidios en met de tweede

term het land ten zuiden van deze linie. Pas vanaf 1804, wanneer de Verenigde Staten Louisiana kopen van Frankrijk, begint de noordelijke samenleving van Nieuw Spanje haar bestaande geografisch-ruimtelijke horizon van grenzen en tweeledige grens de enkelvoudige vorm te geven van één grens.

In het derde hoofdstuk wordt voor het Noorden de politiek besproken van de secularisering door de Bourbons en de gevolgen van de uitzetting van de Jezuïeten. Ook wordt aandacht gegeven aan de politiek die ze volgden met betrekking tot de etnische groepen, zowel de vrienden als de vijanden. Hier komt al enigszins naar voren een van de aspecten van het verlichte Bourbonse programma voor de onderdaan als een gesecculariseerd individu aan de grens. Daarom analyseren we twee instituties die essentieel zijn voor de vorming van het Noorden: de misiones en de etnische groepen. Bij deze twee thema's zien we, zoals in veel andere gevallen, dat de geschiedschrijving over het Noorden deze thema's in de Bourbonse tijd behandelt en analyseert als continuïteit met de Habsburgse periode. In dit hoofdstuk wordt gesteld dat de Bourbons er in de realiteit juist naar streefden om de Habsburgse religieuze en sociale orde te doorbreken, maar de geschiedschrijving heeft deze ruptuur alleen waargenomen in het economische en het politieke. Het voorgaande is zeer gecompliceerd omdat in veel documenten de Bourbonse functionarissen zelfs naar voren komen als fervente missionarissen. In veel gevallen verschijnen ze als bevorderaars van de misiones. Maar voor de Bourbons was deze institutie nu juist dat wat ze allerminst wilden als bepalend voor de structuur en sociale ordening van het Noorden.

De uitdrijving van de Jezuïeten opende de deur voor de secularisatie van de misiones, maar de Bourbons waren niet in staat om dit te bereiken omdat ze tegen de precare realiteit van het Noorden aanliepen. Visitador José de Gálvez dacht dat de achterstand van de Indianen met betrekking tot hun integratie in de Spaanse cultuur te wijten was aan de missionarissen. Hij beschuldigde hen ervan tegen te gaan dat de Indianen zich gingen omvormen tot kleine eigenaren en dat ze de kolonisatie probeerden te vermijden. Maar als men afstand wil doen van de misiones dan komt de vraag op: Welke methode zouden de Bourbons hebben om de Indianen in de Spaanse cultuur te integreren? In hun rationalistische begrippenstelsel dachten ze dat de Indianen zich al zouden converteren in efficiënte en productieve kleine boeren door

ze een stuk grond te geven. Voor Gálvez bleek de realiteit schokkend door al die Indianen die het begrip particulier eigendom nog niet tot het hunne hadden gemaakt en dat dwong de Bourbons tot een dubbele strategie. Enerzijds de misiones blijven gebruiken als instrumenten voor expansie en sociale integratie, en anderzijds een politiek van uitroeien van de vijandige Indianen, die was samengevat in de instructies van onderkoning Bernardo de Gálvez. Daarin werd voorgesteld om de Indianen te confronteren met de vuile oorlog, dat wil zeggen om die vormen ervan te zoeken zodat ze elkaar uitroeien. In dit hoofdstuk komen we tot de conclusie dat deze politiek het gevolg was van het feit dat de Bourbonse functionarissen géén methode hadden voor de integratie van de Indianen.

Een serie aanvallen door vijandige Indianen, en ook door hen waarvan men veronderstelde dat ze geassimileerd waren in het koloniale systeem, nam zowel in aantal als in organisatie, proporties aan die men nooit eerder had gezien. Door middel van multi-etnische coalities en een nieuwe wijze van oorlog voeren storten de Indianen de noordelijke samenleving in een diepe crisis. De Bourbonse functionarissen probeerden hier uit te komen door de toepassing van een tweeslachtige politiek waarbij oorlog met vrede werd gecombineerd. Men kwam tot een pact met de Indianen op basis van de grondstelling dat een slechte vrede beter was dan de pogingen tot een goede oorlog.

Hoofdstuk vier gaat over de definitie van de noordelijke politieke ruimte in de context van de opstand van Miguel Hidalgo in 1810 in het onderkoningschap van Nieuw Spanje. Deze oorlog brengt de contradicties van de gecompliceerde politiek-territoriale articulatie van de Provincias Internas met het onderkoningschap goed naar voren, met name door de eisen van autonomie en die aspecten van de *Provincias Internas* worden hier geanalyseerd. De Provincias Internas zijn beschouwd en geanalyseerd als een regio die was geïntegreerd in het onderkoningschap Nieuw Spanje als een met dit onderkoningschap overeenkomende regio. Maar de noordelijke autoriteiten en samenleving wilden vooral afstand nemen van het onderkoningschap. De *insurgencia*, de opstand, bracht de commandante general tot een scherp conflict met de onderkoning door zijn herhaalde eis van autonomie en een politiek-administratief duidelijke definitie van het Noorden. Zo zien we hoe de machtige oligarchie verankerd in de gemeenteraad

van Chihuahua de strijd aanbindt om het bestuurlijk en regulerend centrum van het Noorden te worden.

De door de Kroon genomen beslissingen met betrekking tot de vele wijzigingen op territoriaal gebied en met betrekking tot de politiek-administratieve bevoegdheden van de commandantes generales leidden tot de verzwakking van het project dat zij zelf hadden gecreëerd. De commandantes generales troffen in de onderkoningen van Nieuw Spanje machtige vijanden. Als iets de historische relatie van de *Provincias Internas* met het onderkoningsschap beter kan definiëren, dan is dat wel het conflict. Een nog niet behandeld thema dat in dit hoofdstuk aan de orde komt is de strijd van de stad Chihuahua om het regulerend centrum, dat wil zeggen de hoofdstad, van het hele Noorden te worden.

In het vijfde hoofdstuk zien we hoe de grondwet van Cádiz vanaf de grondwettelijk vereiste gemeenteraadsverkiezingen, die voor provinciale afgevaardigden en die voor de *Cortes* in Spanje, de machtsrelaties in één van de *Provincias Internas*, La Nueva Vizcaya, gaat wijzigen. Bovendien brengt de grondwet de nog verborgen rivaliteit tussen Spanjaarden en Creolen aan de oppervlakte evenals de sterk op autonomie gerichte houdingen van de afgevaardigden van de *Provincias Internas*. Geanalyseerd worden de beeldvorming over de grondwet van Cádiz, de *Cortes*, de provinciale staten, de gemeenteraden en het burgerschap. Het hoofdstuk is moeilijk omdat het zich richt op de verschillende debatten die de nieuwe orde, neergelegd in de grondwet van Cádiz en het opkomen van de Mexicaanse natie met zich meebrengt. De ideologie van nationale eenheid heeft historiografische modellen en barrières geschapen. Daarom bestaat er in het collectief denkbeeld van de noordelijke samenleving niet het idee dat de deelstaten van de federatie hetzij elk voor zich, hetzij in blokken, onafhankelijke staten zouden hebben kunnen vormen. Een van de bijdragen van deze studie is aan te tonen dat dit perspectief wél degelijk bestond. Het is belangrijk te weten waarom men dit niet heeft kunnen realiseren omdat de ideologische postulaten van de natie daar ook op berusten.

In dezelfde lijn als het voorgaande behandelt dit hoofdstuk de participatie en de bijdrage van de *Provincias Internas* ten gunste van de onafhankelijkheid en dat is in het Noorden een cruciaal en gecompliceerd thema door de nationalistische sentimenten die het impliceert. De Mexicaanse geschiedschrijving heeft in de weinige pogingen tot opstand in de westelijke *Provincias Internas* een

duidelijke participatie ten gunste van de onafhankelijkheid willen zien. De Amerikaanse geschiedschrijving lijkt echter een monarchistische stellingname te zien. In deze studie komen we tot de conclusie dat de *Provincias Internas* weliswaar autonoom wilden zijn met betrekking tot het onderkoningschap, maar met betrekking tot Madrid de monarchie steunden.

Het zesde hoofdstuk toont aan dat het de oligarchie van Chihuahua is die de deelstaat van dezelfde naam vormt. Deze elite verbindt zich met het inter-oligarchische pact om de Mexicaanse federatie op te richten. Dat federale pact werd als de beste vorm gezien om de autonomistische aspecten te behouden die al vanaf de vorming van de *comandancia general* duidelijk naar voren waren gekomen. In dit hoofdstuk worden de wijzen geanalyseerd waarop regio's met een sterke op autonomie gerichte traditie, zoals de regio die de provincie Chihuahua zou vormen, zich integreerden in de Mexicaanse natie. Dat gebeurde met sterke interne contradicties zoals de ontmanteling van het territoriaal en politiek conglomeraat dat we kennen als de *Provincias Internas*. Ook de fragmentatie van de *comandancia general* was product of consequentie van het localisme van de oligarchieën, zoals die van Chihuahua of Durango. Maar dit bracht ook een situatie met zich mee van grotere kwetsbaarheid tegenover meer globale problemen als de oorlogen met de Indianen die vanaf 1832 weer opkomen en de Angelsaksische dreiging. Het zoeken van steun en hulp tegen deze gevaren dwongen in de richting van het zich integreren in de Mexicaanse natie en het opgeven van het autonomie streven. Toen de dichtst bevolkte en sterkste noordelijke provincie, Nueva Vizcaya, zich in tweeën deelde betekende dat een verzwakking en hetzelfde gebeurde met alle provincies van de *comandancia general*.

De *Provincias Internas* ondergingen een serie politieke, sociale, territoriale en oorlogsproblemen die verschilden van die waar de autoriteiten in Mexico voor stonden. Dat verschil bevorderde de op autonomie gerichte stellingnames tegenover het onder-koninkrijk. In de *Provincias Internas* blijken de intendencias niet het antecedent te zijn voor de territoriale indeling van de federatie. Ook de provinciale staten zijn hier niet de essentiële politieke factor in het ontstaan van het Mexicaanse federalisme. Ze zijn alleen het middel dat de territoriale oligarchieën hanteerden om hun op autonomie gerichte houdingen uit te drukken. Voor de deelstaat Chihuahua zou het kiesdistrict dat

zich vormde voor de verkiezingen voor de Cortes en de provinciale staten het territoriale antecedent zijn. Maar de totstandkoming van dit kiesdistrict werd bepaald door het gebied dat werd bestreken door de territoriale articulerende assen van de stad Chihuahua als centrum. De territoriale oligarchie van de stad schiep voor zichzelf een deelstaat in de federatie. Anderzijds waren de afgevaardigden van de Provincias Internas bezig met drie niveaus van streven naar autonomie: het lokale niveau verankerd in de gemeenteraden, het niveau van de provincies en het multi-provinciale niveau van de westelijke en de oostelijke provincies. Ze deden stevige pogingen om deze omvangrijke territoriale conglomeraten onder één politiek-administratief lichaam te houden en zich daarmee aan te sluiten bij de federatie. Maar omdat de manifestaties van autonomiestreven zich uitdrukten in zelfbestuur vochten de verschillende oligarchieën ervoor dat hun steden de zetels zouden worden van de deelstatelijke macht. Daarom prevaleerde het lokale streven naar autonomie en dat bepaalde de fragmentatie van deze grote territoriale eenheden om zich daarna aan te sluiten bij het nationaal inter-oligarchisch pact.

Chihuahua en vele andere provincies met autonomiestreven prefereerden of zagen zich gedwongen om zich te verenigen bij wat voorheen het onderkoningchap van Nieuw Spanje was om zo één natie te vormen in plaats van over te gaan tot de vorming van onafhankelijke naties. De Provincias Internas bleven onderhorig aan de onderkoning en werden uitgeput door het gebruik van hun militaire macht bij het beperken en onderdrukken van de opstand. Dat heeft het streven naar autonomie van dit territoriaal geheel verzwakt. Bovendien prevaleerde de sterk op lokale autonomie gerichte houding van de machtigste gemeenteraden en ook dat verzwakte de kracht van het eenheidsproject. Het autonomie streven in het Noorden was begunstigd door de problematische politiek-territoriale articulatie van het Anciën Regime. De territoriale oligarchieën wilden elk hun bestaande ruimte voor macht behouden en die werd uitgedrukt in hun sterk op autonomie gerichte houding. De politiek-territoriale articulatie die met het Nieuwe Regime zou worden ingesteld diende te garanderen dat deze autonomie niet zou worden aangetast. Daarom zagen ze het systeem van vertegenwoordiging zoals geschetst in een federatie als hun eerste keus. Dit zou de kern zijn van het conflict dat de volgende tientallen jaren van het leven van de onafhankelijke natie zou bepalen en het zou een periode zijn van harde politieke en

gewapende strijd tussen federalisten die naar autonomie streven en centralisten.

Op basis van rationalistische en individualistische principes werd een nieuwe ethos geconstrueerd. Die werd georganiseerd en gestructureerd vanuit het individu waarvan de hoogste sociale en juridische uitdrukking nog steeds het burgerschap is. Het individualistische rationalisme is uitgedrukt in concrete acties zoals, onder andere, de particuliere eigenaar en de kiezer. Het is het voornaamste instrument voor het politiek opereren van de nationale Staten en dat gaat in de toekomst de aanval op, en het ondermijnen van de bestaande sociaal-communale vormen van maatschappelijke uitdrukking begunstigen. De constructie van deze nieuwe ethos begint niet met het moment van de declaratie van onafhankelijkheid als definitie van een nieuw project van natie. De ideologische ondergrond was al in het Anciën Regime ontstaan. Er is continuïteit van het oude, uitgedrukt in Habsburgse patronen, en het nieuwe gevoed door de Bourbons, opgelegd en als erfenis over naar het Nieuwe Regime.

Er zijn bronnen geconsulteerd op nationaal, deelstatelijk en lokaal niveau: In Mexico stad het Archivo General de la Nación en het Archivo del Arzobispado de México. In de stad Chihuahua de gemeentearchieven van Chihuahua, Ciudad Juárez, Parral en Jiménez. Ook is geconsulteerd het Archivo Histórico del Arzobispado de Chihuahua, het Archivo Histórico Parroquial de Valle de Allende, het Archivo Histórico El Carrizal, het Archivo Histórico del mineral Jesús, María y José, het Archivo Histórico del Poder Judicial de Estado de Chihuahua, het Archivo Histórico del Registro Público de la Propiedad en het Archivo del Registro Agrario Nacional. Ook zijn in de University of Texas, El Paso, geconsulteerd de Ciudad Juárez Municipal Archives. Het Archivo General de Indias, Sevilla, is elektronisch geconsulteerd.